



Els moviments migratoris de la joventut rural: què ofereix el mercat laboral als i les joves?

Resultats de la comarca del Ripollès

Projecte finançat en el marc d'Experiències Innovadores de Comunitats Autònomes de la Red Rural Nacional (Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino) i per l'Associació d'iniciatives Rurals de Catalunya; i pel Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad amb càrrec a l'assignació tributària de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques i promogut per la Red Española de Desarrollo Rural.



Generalitat de Catalunya
**Departament d'Agricultura, Ramaderia,
Pesca, Alimentació i Medi Natural**



Fundació del
Món Rural



Índex

1. PRINCIPALS INDICADORS DE LA DIAGNOSI GENERAL	2
1.1. Resum principals dades sobre l'atur juvenil	2
1.2. Resum principals dades sobre l'ocupació juvenil	3
1.3. Resum principals dades sobre l'associacionisme juvenil	4
a les comarques rurals	
2. COMARQUES SELECCIONADES	4
3. INTRODUCCIÓ A L'ANÀLISI DEL TEIXIT EMPRESARIAL I DETECCIÓ DE POTENCIALITATS (NOUS JACIMENTS D'OCUPACIÓ I SECTORS EMERGENTS)	7
3.1. Noves oportunitats d'ocupació i sectors emergents	8
4. RIPOLLÈS	11
4.1. La comarca	11
4.2. Estudis universitaris a la comarca	12
4.3. Anàlisi del teixit empresarial	12
4.4. Nous jaciments d'ocupació rural i dels sectors emergents	19
4.5. Recursos per a la joventut	23

Aquests resultats s'han extret de la diagnosi general. S'han respectat l'enumeració de les taules, mapes i gràfics segons ordre d'aparició al document de Diagnosi General.

Podeu consultar la Diagnosi general completa i/o el document de compilació a:

www.desenvolupamentrural.cat i a www.fmr.cat

1. PRINCIPALS INDICADORS DE LA DIAGNOSI GENERAL

1.1. Resum principals dades sobre l'atur juvenil:

- L'atur juvenil rural a Catalunya està concentrat a les comarques on hi ha més població. Principalment a les comarques rurals costaneres (Alt i Baix Empordà i Montsià i Baix Ebre en són exemples), a les comarques que envolten l'Àrea Metropolitana de Barcelona i al Segrià. Totes elles superen els 2.000 aturats joves. El Segrià és la comarca amb un nombre de joves aturats més elevat, 6.195.
- En canvi, 18 de les 31 comarques rurals té menys de 1.000 aturats de menys de 35 anys.
- Si mirem les dades segons el pes relatiu dels aturats joves sobre el total d'aturats trobem que és el Pirineu de Lleida el que acumula més atur juvenil. A la Vall d'Aran i al Pallars Sobirà superen el 40%. El Ripollès en canvi, és la comarca que menys atur juvenil té entre els seus aturats, un 31%.
- A l'analitzar el gènere de l'atur juvenil ens adonem que majoritàriament l'atur juvenil masculí és més elevat que el femení. Al Solsonès, l'atur juvenil femení suposa gairebé el 50% de l'atur juvenil (49,25%).
- Generalment, l'atur juvenil masculí el generen joves sense estudis o amb estudis mitjans. En canvi, l'atur juvenil femení el generen noies que majoritàriament tenen estudis superiors. El Solsonès, la Ribera d'Ebre, el Pallars Sobirà, el Pla de l'Estany i el Baix Ebre tenen entre un 70 i un 80% d'atur femení amb estudis superiors.

1.2. Resum principals dades sobre l'ocupació juvenil:

- De manera general la costa de Girona, la corona Metropolitana i el Segrià són les zones on hi ha més afiliació juvenil.
- Al Pirineu de Lleida i a l'interior de la comarca de Tarragona és on menys ocupació juvenil hi ha.
- En el conjunt de les comarques rurals l'ocupació masculina és superior a la femenina.
- Els afiliats al REA tenen un major pes al Pla de Lleida i les Terres de l'Ebre.
- Només el 2% dels afiliats generals ho fa al REA.
- El Pallars Sobirà i l'Alta Ribagorça superen el 50% d'afiliats al REA de menys de 35 anys.
- Només el 18% dels afiliats juvenils al REA són dones.
- Les comarques de Ponent aglutinen un major pes en afiliats al RETA.
- Les comarques del Montsià i el Baix Ebre superen el 19% d'afiliats juvenils al RETA.
- L'afiliació juvenil femenina té poca incidència en aquest camp. L'Alta Ribagorça, el Ripollès i el Pallars Sobirà són les comarques on es concentra més afiliació femenina al RETA.
- El RETA és un règim on s'hi concentren treballadors dels serveis i la construcció majoritàriament.
- Més del 75% dels ocupats a les comarques rurals està afiliat al RGSS.
- A la Terra Alta i el Montsià l'afiliació juvenil és del 37,5%, superior a la mitja. A l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà i l'Alt Urgell no arriba al 33 %.
- Tot i que els homes tenen un pes més alt és en el règim que trobem més paritat de sexe amb un 49% de dones entre els afiliats al RGSS.
- El RGSS aglutina treballadors dels serveis, construcció i indústria majoritàriament.

1.3. Resum principals dades sobre associacionisme juvenil a les comarques rurals:

- L'associacionisme juvenil és un fenomen que es concentra a les capitals de comarca de les comarques rurals. Lleida és la capital que en té més (67).
- Tot i això, podem trobar una associació en gairebé tots els municipis de les comarques rurals excepte en la zona dels Pirineus on no estan tan presents. L'Alta Ribagorça és l'única comarca que no en té cap registrada al cens d'entitats.
- Segrià, Alt Empordà i Osona són les comarques amb més associacions.
- El 52% de les associacions tenen reglaments i una dinàmica pròpia, el 29% són seccions d'altres associacions i el 19% són entitats que ofereixen algun servei juvenil.
- Els àmbits d'actuació més comuns són el lleure amb un 34% de les associacions, la cultura amb un 25% i les activitats organitzatives amb un 24,5%. Si ajuntem la cultura i el lleure ens adonem que el 57,8% de les associacions s'agrupen en aquests àmbits.

2. COMARQUES SELECCIONADES

Un cop determinada una ponderació de factors i vistos els resultats, en que les comarques més vulnerables es concentraven en el Pirineu, especialment en l'occidental, s'ha procedit a fer una selecció de les cinc comarques d'estudi sobre les quals desenvolupar un anàlisi més profund, apel·lant també a criteris qualitius de representativitat territorial, cercant una comarca de cada àmbit rural, a partir de la divisió no reeixida en vegueries (Ponent, Alt Pirineu i Aran, Comarques Centrals, Terres de l'Ebre i Comarques Gironines); i també en base a comptar amb una diversitat el màxim d'àmplia possible de tipologies de comarca rural en funció de la seva especialització productiva (comarques de serveis amb base turística, comarques agràries, comarques de base industrial, comarques mixtes, etc.).

La tria final de cinc comarques inclou l'Alta Ribagorça, de l'Alt Pirineu i Aran; el Solsonès per les Comarques Centrals; el Ripollès de les Comarques Gironines; la Noguera del Pla de Lleida; i la Ribera d'Ebre per part de les Terres de l'Ebre.

En aquesta selecció cal fer notar que tot i la voluntat de cercar comarques amb diversitat territorial i funcional, s'ha procurat també donar valor a les dades de la ponderació, i tres de

les seleccionades (l'Alta Ribagorça, el Solsonès i el Ripollès) són comarques de muntanya que estaven presents entre les 10 més vulnerables segons els factors analitzats. Les dues comarques no pirinenques seleccionades, la Noguera i la Ribera d'Ebre, també es trobaven entre les més vulnerables, concretament en els llocs 12 i 13 respecte el total de 31 comarques rurals.

La motivació detallada cas a cas de la tria d'aquestes cinc comarques és la següent:

Ripollès:

- El Ripollès presenta valors molt elevats en els factors relatius a l'escassa presència de joves i també pel que fa a la ruralitat / dispersió del seu poblament.
- Funcionalment, és representativa de les comarques de la tipologia Industrial-tradicional, aquelles on ha tingut un fort impacte el procés de desindustrialització que ha sofert Catalunya en les darreres dècades.
- Territorialment, pertany a l'àmbit de les Comarques Gironines.
- De forma particular, resultat interessant com a comarca amb passat industrial ara en crisi, en procés de reorientació cap a una tipologia de serveis-turisme i amb poc pes agrari.

Solsonès:

- Compta amb un indicador elevat pel que fa al seu grau de ruralitat / dispersió i molt d'atur jove.
- Funcionalment, representaria les comarques rurals tipus: Agrari - secà.
- Territorialment, forma part de l'àmbit de les Comarques Centrals.
- A més a més, és interessant com a comarca clarament diferenciada en dues parts, amb un nord clarament muntanyenc i la meitat sud, més planera, amb un fort pes de l'agricultura de secà.

Alta Ribagorça:

- Tres dels quatre factors són molt elevats i es situen entre els cinc primers: Alta ruralitat / dispersió, molts pocs joves i manca total d'associacions.
- Funcionalment, representaria les comarques rurals tipus: serveis- muntanya. Compta amb un pes important del sector turístic.
- Territorialment, forma part de l'àmbit de l'Alt Pirineu i Aran.

Noguera:

- Es troba entre les comarques amb més atur juvenil, i presenta també una incidència important en els factors ruralitat / dispersió i pel que fa a l'escassetat de població jove.
- Funcionalment, representaria les comarques rurals tipus de agrari amb presència tant de secà com de regadiu. Apart del fort pes agrari, s'hi detecta també una creixent especialització en el sector serveis-turisme.
- Territorialment, és de l'àmbit de Ponent-Terres de Lleida (Pla de Lleida).
- Altres trets que la fan interessant com a cas d'estudi és la seva proximitat a un pol d'atracció important amb bona comunicació com és la ciutat de Lleida, i que a la vegada està fora de la zona d'influència de la A-2, més dinàmica. A més, compta amb una capital comarcal potent i terciaritzada (Balaguer).

Ribera d'Ebre:

- En relació als indicadors, la Ribera d'Ebre destaca per tenir valors força elevats d'atur jove i és de les que compta amb una presència menor d'individus joves, i compta també amb valors moderats en el factor de ruralitat/dispersió.
- Funcionalment, representaria les comarques rurals de tipus agrari mediterrani.
- Territorialment, forma part de l'àmbit de les Terres de l'Ebre.
- Es tracta d'un cas interessant com a comarca d'actuació pel fet que en bona part de la mateixa l'agricultura encara hi té un pes notable, i a més a més per la presència distorsionadora del factor "Ascó", que genera molta riquesa a nivell local, però que ha generat un desenvolupament econòmic dependent respecte la central, i a la vegada aquesta ha suposat un obstacle per a la diversificació econòmica de la comarca en altres camps de l'economia, com ara el desenvolupament de productes locals de qualitat o el turisme rural i de natura, sectors que pel clima, pel patrimoni present i pel pas de l'Ebre per la comarca podien resultar cabdals.

3. INTRODUCCIÓ A L'ANÀLISI DEL TEIXIT EMPRESARIAL I DETECCIÓ DE POTENCIALITATS (NOUS JACIMENTS D'OCUPACIÓ I SECTORS EMERGENTS)

Un cop feta la caracterització de les zones rurals a Catalunya, l'anàlisi socioeconòmic i de les migracions juvenils i l'elecció de les 5 comarques a treballar en més profunditat, es va procedir a analitzar per cadascuna d'aquestes comarques (l'Alta Ribagorça, el Ripollès, La Noguera, La Ribera d'Ebre i el Solsonès), el mercat de treball i el perfil de les empreses i emprenedors.

Per analitzar el context de l'ocupació dels i les joves, s'ha fet una breu anàlisi de l'atur i dels afiliats als diferents règims de la Seguretat Social (ja s'ha fet un anàlisi genèric a l'apartat 2.2.4 *Mercat de treball: atur i ocupació del document de Diagnosi general*). Es sap, d'aquesta manera, el percentatge d'atur i quins són els sectors econòmics que aglutinen més ocupació juvenil.

Per analitzar el perfil empresarial s'han revisat les dades proporcionades pel Grup de Recerca de Desenvolupament Rural de la Universitat Autònoma de Barcelona (DRUAB)¹, per a conèixer el sector, l'activitat de l'empresa i la seva grandària. S'ha fet el mateix amb el perfil de l'emprenedor.

Aquest retrat empresarial inclou també una breu introducció de l'associacionisme d'empreses i/o emprenedors que existeix a cada una de les comarques analitzades. Cal dir que en la present diagnosi se sobreentén que les organitzacions i patronals d'empresaris i treballadors que el seu àmbit d'actuació és Catalunya tenen més o menys presència en les comarques analitzades i, per tant, no entraran a formar part de l'anàlisi específic². També s'inclou un breu resum de les accions del Pla INICIA de l'any 2008, pla impulsat pel Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya, a partir de les dades de l'estudi "*Creació d'empreses i noves oportunitats d'ocupació en zones rurals*" (FMR, 2011).

Aquestes dades i les del mercat de treball introductori de les comarques ens han servit per a ubicar quin és el seu perfil productiu i quines línies de desenvolupament econòmic semblen estar traçades. S'han proposat, a partir d'aquí, les necessitats formatives i d'assessorament que se'n deriven. Per tant, s'ha obtingut un retrat de la zona amb un recull de necessitats i/o d'oportunitats.

¹ Les dades tractades per fer l'anàlisi del perfil dels emprenedors han estat generades pel DRUAB a partir de dades de l'informe Global Entrepreneurship Monitor (GEM) de Catalunya. S'han utilitzat les dades del 2006 fins el 2010. En el cas de les dades utilitzades per realitzar el perfil empresarial han estat generades pel DRUAB a partir de dades del SABI i de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) del 2010.

² En aquest cas estem parlant de sindicats obrers com Comissions Obreres (CCOO) i Unió General de Treballadors (UGT), agrupacions d'empresaris agraris com Unió de Pagesos (UP), Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC), Cambres de comerç, PIMEC etc.

Posteriorment, i a partir d'aquestes dades (característiques econòmiques, empresarials i del mercat de treball de cada comarca), s'ha desenvolupat una primera proposta de nous filons d'ocupació i de sectors econòmics emergents que tenen potencialitat en cada cas, així com un recull dels centres i serveis d'innovació i transferència tecnològica que poden fomentar-ne el desenvolupament.

Tota aquesta informació ens servirà per assolir l'objectiu últim de la diagnosi, que és veure el grau de correlació que existeix entre les característiques socioeconòmiques i empresarials de cadascuna de les comarques escollides i l'especialització dels i les joves que han marxat a formar-se a la universitat.

En aquest apartat, doncs, pretenem mostrar la peculiaritat empresarial i emprenedora de cada comarca, els recursos de que disposa i quina és la massa crítica i el valor afegit i diferencial que pot oferir als seus joves.

3.1. Noves oportunitats d'ocupació i sectors emergents

La combinació i comparativa entre els focus de recerca del Pla Nacional de Recerca i Innovació (PRI) de la Generalitat de Catalunya 2010-2013 i els nous jaciments d'ocupació, ens han ajudat a proposar **17 àmbits de nous jaciments d'ocupació en sectors emergents al món rural** (Taula 1), en un marc on pren importància el concepte de resiliència, que és la capacitat dels sistemes socioeconòmics i dels territoris per fer front als canvis i reconstruir-se.

Taula 1. Descripció dels NJO segons àmbit.

Àmbit 1: Cura a la població	
Filons d'ocupació	Focus de la recerca i la innovació
- Serveis a domicili per a la població dependent	Prevenió i cura per a la salut de les persones
- Residència i centres de dia per gent gran	Fisioterapeutes, tractaments de drogodependència i altres serveis de prevenió i cura
- Cura dels nens: serveis de llar d'infants, ludoteques, etc.	Tractament en balnearis i amb aprofitament d'aigües termals i minerals
	Noves formes de subministrament de serveis sanitaris
Àmbit 2: Cohesió social	
- Ajut als joves en dificultats d'inserció	Orientació i ajuts per afavorir la col·locació dels aturats
- Gestió de la immigració	
Àmbit 3: Formació	
- Formació informàtica	Formació per assumir situacions d'emergència i risc
- Formació d'emprenadors	Aprenentatge d'idiomes

- Centre de teletreball com a eina de resolució de dificultats informàtiques	Taller ocupacional: aprenentatge al llarg de la vida i ensenyament a distància
- Formació en activitats de lleure i hobbies: cuina, dansa, jardineria, etc.	
Àmbit 4: Seguretat	
- Seguretat.	Seguretat en front a emergències naturals
- Seguretat laboral	Seguretat de persones, béns, informació i territoris
- Desenvolupament de propostes específiques per la població disseminada	
Àmbit 5: Transports i comunicacions	
- Transports col·lectius locals	Serveis de transport de mercaderies
- Serveis informàtics	Empreses de missatgeria
	Serveis de taxis i altres vehicles de forma compartida
Àmbit 6: Serveis a la població	
- Comerç de proximitat	Nova societat dels serveis amb servi-productes de consum i comerç innovadors i e-serveis.
Àmbit 7: Turisme	
Tipus	Activitats
De salut	Balnearis, aprofitament de surgències termals o minerals
Esports i aventura	Esports d'hivern (diferents modalitats d'esquí)
	Escalada, espeleologia, barranquisme i noves modalitats
	Esports d'aigües continentals (navegació, piragüisme, ràfting i noves modalitats)
	Esports aeris (vol lliure, parapent, ala delta, globus aeroestàtic i altres)
	Esports en recintes tancats (golf, caça, paintball...)
Viatge, descoberta	Trajectes motoritzats (cotxe, moto...)
	Excursionisme, trajectes en bicicleta, a cavall, en carro
	Visita i descoberta patrimonial: monuments, museus, centres culturals, etc.
	Descoberta natural: observació d'aus, fotografia de natura, etc.
	Turisme gastronòmic
D'activitat	Activitats practicades en granges, horts, camps de conreu, etc.
	Recol·lecció de bolets i altres, caça, pesca continental
D'estada	Estades en hotels, segones residències, etc.
De compres	Compra de productes singulars (fires, etc.) o d'oportunitats (comerç fronterer)

Religió, mític	Visites i estades en centres espirituals
Àmbit 8: Activitats culturals i artístiques	
- Valorització del patrimoni cultural.	Casal cultural. Sala d'exposicions
- Desenvolupament cultural local	Cinema, ràdio, teatre, televisió
- Sector audiovisual	Revistes locals
- Servei de biblioteca	Creacions artístiques
Àmbit 9: Gestió de l'aigua	
- Gestió de l'aigua	Tecnologies estalviadores d'aigua
- Estructures de rec	Condicionament dels establiments a l'estalvi d'aigua
- Instal·lacions de lleure (piscines, etc.)	
Àmbit 10: Gestió i noves energies	
- Gestió i noves energies	Biogàs
- Parcs eòlics	Agrocarburants
- Parcs solar	Residus
- Aprofitament biomassa	
Àmbit 11: Millora de la vivenda, dels espais públics i valorització dels espais naturals	
- Millora de la vivenda	Valorització dels espais naturals: centres d'interpretació i altres infraestructures
- Revalorització d'espais públics urbans	
Àmbit 12: Elaboració i comercialització de productes agroalimentaris	
- Elaboració i comercialització de productes alimentaris de qualitat	Aliments de qualitat, saludables i plaents
- Diferenciació de productes i distintius territorials i de qualitat	Canvi de pautes alimentàries
- Fires i altres	Consum de proximitat
Àmbit 13: Elaboració i comercialització de productes artesanals no agroalimentaris	
- Elaboració i comercialització de productes: artesanals	Tèxtil
- Ceràmiques	Altres nínxols de mercat de dimensions residuals
- Fusta	
Àmbit 14: Canvi climàtic	
- Protecció i manteniment de zones naturals	Mitigació i adaptació al canvi climàtic
- Gestió de residus	
Àmbit 15: Innovació no tecnològica	
- La prevenció de riscos laborals	Innovació no tecnològica, transformació de les organitzacions i noves formes de treball
Àmbit 16: Governança	
- Serveis de mediació i assessorament en la resolució de conflictes	Millora dels mecanismes de governança, socioeconòmics i polítics
- Normativa i control de contaminació	
Àmbit 17: Àmbits horitzontals	
Desenvolupament de materials, sistemes de producció i ecoproductes amb dissenys innovadors	

Font: FMR (2011). Creació d'empreses i noves oportunitats d'ocupació en zones rurals. Detecció de nous jaciments d'ocupació i anàlisi de les polítiques de suport a la creació d'empreses i al seu finançament.

4. RIPOLLÈS

4.1. La comarca

El Ripollès comprèn la conca alta del riu Ter i la del seu afluent, el Freser (Mapa 1). Comarca típicament pirinenca, la seva extensió està poblada de serralades d'alta muntanya, prats i àrees de matolls, que ocupen una gran extensió, cosa que reflecteix encara les antigues activitats tradicionals de la comarca: la ramaderia i l'ús forestal del sòl. La indústria ha suposat històricament un reforç per a les activitats agrícoles, ramaderes i forestals, i ha arribat a ocupar la majoria de la població en un passat encara recent. En l'actualitat, el turisme és l'activitat econòmica més desenvolupada.

Mapa 1. El Ripollès.



Font: elaboració pròpia a partir de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC).

L'any 2010 comptava amb 26.580 habitants, tenia una densitat de població de 27,8 habitants per km² i una superfície de 956 km². Un altre cop ens trobem davant una comarca amb una densitat molt per sota de la catalana (230 hab/km²) i, per tant, amb un grau de ruralitat força elevat. Cal recordar que la OCDE estableix el nivell per a que una comarca sigui considerada rural en els 150 hab/km².

Dels 19 municipis que la componen, només 6 superen els 1.000 habitants i 12 tenen menys de 500 habitants. La població que concentra més habitants és Ripoll, amb pràcticament 11.000

habitants, seguida de Sant Joan de les Abadesses amb 3.529 habitants i Campdevàrol amb 3.500 habitants. El 23,3 % de la població supera els 65 anys i l'equitat entre homes i dones és al 50%.

4.2. Estudis universitaris a la comarca.

La comarca del Ripollès és la segona en volum d'estudiants inscrits entre les 5 seleccionades (79 sol·licituds), i presenta el tercer lloc pel que fa a incidència respecte el conjunt de la seva població (2,95 inscrits per cada 1.000 habitants).

L'especialitat més demandada tornava a ser Magisteri, amb 23 sol·licituds, seguida de lluny per Empresarials (10 inscrits). Per sota d'aquestes trobàvem les especialitats d'Infermeria (8 inscrits), Educació Social (6 inscrits), Arquitectura, Biologia, Dret i Filologia (5 inscrits cadascuna), Medicina i Geografia i Història (3 alumnes en cada cas), Enginyeria Agrària (2 inscrits), Ciències Ambientals i Ciències de l'Activitat Física i l'Esport (amb només un inscrit per especialitat). La única especialitat que no presentava sol·licituds en el cas del Ripollès era Biotecnologia.

Pel que fa al sexe dels demandants, tornava a estar present el fort predomini de l'alumnat femení, ja que 56 de les sol·licituds eren de noies i 23 de nois (un 71 i 29% respectivament).

Pel que fa a la universitat de destí dels alumnes del Ripollès, trobem un triple empat de tres universitats que comptaven amb 20 inscrits: la Universitat de Barcelona, la Universitat de Girona i la Universitat de Vic (en tots tres casos l'especialitat més demandada és la de Magisteri). Molt per sota trobem la resta d'universitats metropolitanes. La Universitat Autònoma de Barcelona comptava amb 8 inscrits, la Politècnica de Catalunya en tenia 7 i la Pompeu Fabra 4. En el cas del Ripollès no hi va haver inscripcions per a les universitats més allunyades, com són ara la Universitat de Lleida i la Rovira i Virgili.

4.3. Anàlisi del teixit empresarial

4.3.1. Context del mercat de treball

Atur

Al Ripollès l'atur dels joves entre els 19 i els 34 anys al 2011 és del 31%. El percentatge de joves aturades és molt superior i se situa al 44,5%.

Analitzem ara el nivell d'estudis dels i les joves aturats a la comarca. Ens adonarem que l'índex d'atur és superior a mesura que augmenta el nivell de formació. El percentatge en el cas dels homes qualificats és l'11,5%. Si observem l'atur dels joves sense estudis, el percentatge es redueix fins pràcticament el 9%. En canvi, si fem el mateix anàlisi entre les dones joves, les xifres d'atur canvien significativament. L'atur entre les joves que han cursat estudis superiors continua essent més elevat que en les joves que no tenen estudis, però en aquest cas l'atur és molt més elevat que en els homes, un 17,5%. En canvi l'atur jove femení de persones sense estudis és la meitat que en el cas dels homes, un 5%.

Per tant, entre els aturats, ho són més les dones qualificades (més que els homes i més que les dones no qualificades).

Afiliació a la Seguretat Social

Observant les dades d'ocupació, com en els altres casos, a partir dels afiliats als diferents règims de la Seguretat Social (REA, RETA i RGSS) al primer trimestre de 2011 al Ripollès, veiem que sobre el total d'afiliats a la comarca, un 29% dels treballadors tenen entre 19 i 34 anys.

Observem les dades dels afiliats al **Règim Especial Agrari (REA)**. Només 53 persones hi estan afiliades, el que suposa només un 0,5% del total d'afiliats comarcal. D'aquestes 53 persones, 14 són joves (26% dels afiliats al REA) i entre aquestes, només 2 són dones.

Pel que fa al **Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA)** de la comarca, el 21% dels afiliats hi està registrat. Només el 16% dels afiliats al RETA són joves entre 19 i 34 anys. D'aquests, el 36,5% són dones.

Si mirem les dades agrupades per grans sectors econòmics dels afiliats joves al RETA ens adonem que la gran majoria, el 61%, treballen al sector serveis. L'especialització tradicional de la comarca ha estat la industrial conjuntament amb la ramadera, però des de finals del segle XX, l'ocupació principal de la comarca ha anat dirigida al sector turístic, essent en l'actualitat el sector econòmic més important. En el sector serveis, el 54% dels afiliats al RETA són dones.

El sector industrial és el que té menys pes significatiu a la comarca pel que fa a treballadors autònoms, amb un 8%, mentre que l'agricultura agrupa el 13,5% dels afiliats al RETA (un 7% són dones) i la construcció un 17%, dels quals només un 4,5% són dones.

En el cas del **Règim General de la Seguretat Social**, del total d'afiliats comarcal, el 78% ho estan al RGSS. D'aquests, el 25% són joves dels quals el 48% són dones.

Observant les dades dels afiliats joves al RGSS del Ripollès per grans sectors econòmics trobem que l'activitat amb més pes són els serveis amb un 64,5%. A més, els ocupats en aquest sector són majoritàriament dones (60%).

La construcció suposa un 8% dels afiliats al RGSS. D'aquests, només el 12% són dones.

El sector industrial, en canvi, té un pes força pronunciat en el còmput de treballadors del règim general, a causa -en part- a la llarga tradició industrial que hem comentat que ha tingut el Ripollès. En les darreres 3 dècades el sector s'ha anat reduint. El percentatge d'afiliats al RGSS en el sector industrial actualment és del 17%.

Els treballadors per compte d'altri en el sector agrari, amb una tradicional activitat ramadera, ha anat reduint el seu pes específic a la comarca fins a representar, només, un 0,7% dels afiliats al RGSS actualment.

En observar **en el seu conjunt** els afiliats totals comarcals, veiem com el sector agrari al Ripollès és el que agrupa menys treballadors, el 3% dels afiliats. Tot i haver estat un sector important tradicionalment a la comarca, sobretot pel que fa al subsector ramader, el seu pes ha anat disminuint amb els anys a nivell d'ocupació i també a nivell de valor afegit brut (VAB)³.

El 2006 el sector agrari representava l' 1,6% del VAB comarcal, només 0,3 punts per damunt del VAB català. Al 2009 el sector primari va disminuir la seva aportació comarcal en un 6,4% , tot i que encara es manté per damunt del VAB català.

La indústria ripollesa ha tingut un pes històric important, en termes de generació de riquesa i també com a aglutinador d'ocupació: l'any 2006 aquest sector aportava el 39,3% del VAB comarcal, 17 punts superior al català i proper, tot i la diferència en el nombre de treballadors, al VAB aportat pels serveis, un 48%. Tot i la disminució de l'aportació econòmica de la indústria al 2009 (amb una davallada del 14% del sector industrial), aquest continuava estant per damunt de la mitjana catalana. La repercussió d'aquest escenari de recessió es traduïa, el 2009, en una caiguda del 9,3% dels afiliats a la Seguretat Social, més intensa que la del conjunt de Catalunya del 7,2% (Oliver et al., 2010).

³ El VAB és la suma dels valors addicionals que adquireixen els béns i serveis en transformar-se durant el procés de producció.

Taula 2. Resum de les dades d'afiliació a la seguretat social del Ripollès (març 2011).

Règim d'afiliació	Percentatges d'afiliació del Ripollès											
	Agricultura			Construcció			Indústria			Serveis		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
RGSS	90,00	10,00	0,73	87,28	12,72	8,32	70,83	29,17	26,27	39,42	60,58	64,68
RETA	92,16	7,84	13,49	95,31	4,69	16,93	80,65	19,35	8,20	45,69	54,31	61,38
REA	85,71	14,29	0,50	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL	90,59	9,41	2,71	89,04	10,96	9,32	71,24	28,76	23,97	40,15	59,85	64,00

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Tot i això, en termes d'ocupació, el sector industrial continua aglutinant, en el seu conjunt, quasi el 24% dels afiliats joves comarcals al primer trimestre de 2011. D'aquests, pràcticament el 30% són dones. Això situa la indústria com a segon sector en importància si ens fixem en el volum de joves ocupats, tant per nombre de treballadors com per riquesa generada.

El motiu pel qual els afiliats en el sector serveis (64%) siguin tan distants a la resta de sectors el podem atribuir, en part, a l'especialització turística de la comarca. Aquesta especialització turística ha incidit, sobretot en anys de bonança, al sector de la construcció. En aquest cas, tot i ser una comarca d'alta muntanya, la construcció té un pes específic menys important i constitueix el tercer sector amb un 9,3% dels afiliats totals.

Podem apuntar doncs que el Ripollès, tot i haver estat una comarca molt vinculada al sector agrari, i en especial a la ramaderia, i que ha tingut un pes en la indústria catalana molt important, des de fa uns anys apuntala la seva economia i aglutina l'ocupació en el sector serveis, de forma força especialitzada al sector turístic.

A la

Taula 2 hi trobem les dades en forma de percentatge dels afiliats a la seguretat social.

4.3.2. Perfil de les empreses creades a les zones rurals

Al Ripollès, el teixit empresarial existent respon en gran mesura a l'especialització econòmica que té, el turisme. El 2010, el 36% de les empreses les podem classificar directament en el sector turístic, mentre que només el 8% estan classificades en el sector serveis no turístics (Taula 3). Si analitzem el nombre d'empreses no relacionades amb el boom turístic de la comarca però que sí ho estan indirectament trobem que el 26% de les empreses estan classificades al sector de la construcció. Si hi afegim, a més, que pràcticament el 10% de les empreses estan classificades com a sector immobiliari, també molt lligat al de la construcció i al turisme, obtenim que entre les empreses directament vinculades al turisme i les que ho estan d'una manera indirecta, el 72% de les empreses de la comarca estan relacionades amb l'atracció turística i de segona residència.

La resta d'empreses, com hem dit, estan relacionades amb els serveis no turístics (i que suposen el 8% del total d'empreses, segurament de l'àmbit del comerç), amb l'agricultura i la pesca (2%) i la indústria, que agrupa un 17% de les empreses. Tal i com s'ha esmentat, aquesta última dada fa referència a la tradició industrial de la comarca, malgrat que l'activitat tèxtil podríem dir que està gairebé extingida. Aquest fet, en part, ha fet canviar l'estructura empresarial de la comarca; la desaparició del tèxtil ha avançat paral·lelament a una reducció de la magnitud de les empreses, passant de ser el Ripollès una comarca distingida per tenir una estructura de mitjana-gran empresa, a trobar-nos amb un escenari empresarial on proliferen les petites iniciatives atomitzades, moltes des de l'autoocupació, i moltes situades al subsector del metall mecànic, subsector amb un paper també tradicional. Aquest fet, però, pot suposar una major diversificació i deixar en part enrere un model que no era resilient.

Aquest panorama és similar al del teixit empresarial del sector agrari i ramader de la comarca: en poc més de dos decennis, el nombre d'explotacions s'ha reduït a una tercera part, que són les que han acabat concentrant el bestiar, doncs el nombre de caps no ha disminuït tan dràsticament.

El Ripollès és, ara, una comarca d'empreses petites pel que fa al nombre de treballadors. El 60% de les empreses tenia, el 2010, menys de 10 treballadors i l'11% tenia entre 10 i 50 treballadors. El 37% de les empreses a la comarca factura entre 100.000 i 500.000 euros i només un 22% factura més de 500.000 euros. El 53% de les empreses factura menys de 250.000 euros. El 32% facturen menys de 100.000 euros.

La gran majoria de les empreses estan actives (83%). El 4,5% estan en procés de tancament registral i l'1% en concurs de creditors. Crida l'atenció que no hi ha empreses que constin com

a inactives. En canvi, si que un percentatge elevat d'empreses, el 10%, consten com a extingides o dissoltes.

Taula 3. Informació de les empreses del Ripollès (2010).

Empreses per Sector	%	Grandària de l'empresa (facturació)	%
Agricultura y pesca	2,0	Menys de 10.000 euros	10,0
Construcció	25,9	Entre 10.000 i 100.000 euros	22,3
Indústria	17,6	Entre 100.000 i 250.000 euros	20,8
Mineria i Carbó	0,4	Entre 250.000 i 500.000 euros	16,1
Immobil·liària	9,6	Entre 500.000 i 1.000.000 euros	10,0
Truisme (Serveis)	36,4	Entre 1.000.000 i 5.000.000 euros	10,7
Serveis no de turisme	8,0	Més de 5.000.000 euros	1,8
NA	0,1	NA	8,4
Total	100,0	Total	100

Grandària de l'empresa (empleats)	%	Edat de l'empresa	%
Micro (<10 treballadors)	59,3	Menys de 5 anys	13,1
Petites (entre 10 i 50 treballadors)	11,2	Entre 5 i 10 anys	26,1
Mitjanes (entre 50 i 250 treballadors)	1,4	Entre 10 i 25 anys	51,9
Grans (més de 250 treballadors)	0,1	Més de 25 anys	8,9
NA	28,0	Total	100,0
Total	100,0		

Font: elaboració pròpia a partir de dades elaborades pel DRUAB a partir de dades del SABI i de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) del 2010.

Segons les dades podem concloure que el Ripollès és una comarca d'empreses petites, amb una facturació mitja de 250.000 euros i amb bona salut. Una dada que recolza les perspectives d'afrontament de salut empresarial de la comarca és l'antiguitat de les empreses. El 52% d'aquestes tenen entre 10 i 25 anys, coincidint la seva creació amb el boom turístic de la zona i

havent estat en actiu prou temps com per consolidar la seva activitat. El 39% tenen menys de 10 anys i el 9% té més de 25 anys.

Accions de la xarxa INICIA a la comarca

Al Ripollès, les accions realitzades durant el 2008 van donar els seus fruits. Amb una sola acció de sensibilització a la que van assistir 15 persones ja es va detectar a nivell comarcal l'increment de persones amb la voluntat de crear una nova empresa. Aquestes persones eren sobretot joves i dones emprenedors.

Això es va traduir en 38 demandes de suport a la creació d'empreses que finalment es van transformar en 14 accions d'assessorament i 12 empreses creades, de les quals totes van demanar també, assessorament per sol·licitar finançament. La majoria de les empreses creades formen part del sector serveis.

Al 2008, al Ripollès hi havia 4 empreses en procés d'assistència per a la seva consolidació. Totes elles demanaven ajuda per sol·licitar subvencions i per temes fiscals.

Durant el 2008 es va realitzar una acció formativa a la que hi van assistir 10 persones.

Associacionisme empresarial al territori

Al Ripollès podem trobar com a mínim 7 associacions d'empresaris o comerciants que actuen a nivell comarcal (Taula 4).

S'ha de destacar que 4 d'aquestes 7 associacions estan emmarcades en l'àmbit agroalimentari, el que dóna a entendre la tradicional especialització comarcal en l'agricultura i, en especial, la ramaderia.

Una de les associacions està enfocada al comerç de carns i embotits i, per tant, també està vinculada al circuit de comercialització.

Les dues entitats restants estan vinculades a l'activitat empresarial intersectorial i a la jove, ressaltant altre cop el recolzament que pot donar la comarca als empresaris i sobre tot als emprenedors.

Taula 4. Associacions empresarials al Ripollès.

Nom de l'associació
Associació Independent de Joves Empresaris del Ripollès

Unió Intersectorial d'Empreses del Ripollès
Associació de carnisers i xacoters del Ripollès
Associació de pastors del Ripollès
Associació de petits productors agroalimentaris del Ripollès
Associació de ramaders del Ripollès
Associació de criadors d'eugues de muntanya del Ripollès

Font: elaboració pròpia a partir dels agents consultats.

4.3.3. Perfil dels/les emprenedors/es i els/les empresaris/àries de les zones rurals catalanes

Al Ripollès trobem que un 6,5% de la població està relacionada amb alguna activitat emprenedora i que el 10% diu ser empresari d'una empresa creada fa més de 42 mesos i que, per tant, es podria considerar estable.

El perfil emprenedor a la comarca del Ripollès respon a les següents característiques:

- En el 62,5% dels casos es tracta d'homes.
- La mitjana d'edat es de 38 anys i mig (la més baixa de les 5 comarques analitzades).
- En un 42,25% dels casos tenen estudis que van més enllà de la secundària. En el 25% dels casos els estudis són universitaris.
- Al Ripollès no hi ha emprenedors que no hagin cursat, com a mínim, estudis secundaris.

4.4. Nous jaciments d'ocupació rural i dels sectors emergents

Tenint en compte, d'una banda, les característiques sociodemogràfiques de la comarca i, de l'altra, les característiques del mercat de treball, del teixit empresarial i de l'emprenedor/a del Ripollès, i analitzant paral·lelament les línies estratègiques que els agents socials del Ripollès han coincidit en apuntar, des del projecte ODISSEU es proposa que s'explorin els següents àmbits de nous jaciments d'ocupació en sectors emergents a la comarca.

Evidentment, aquest és un primer pas que pretén ajudar al territori a definir les estratègies que fomentin el retorn dels joves amb estudis superiors. Per això es desenvoluparà una proposta d'àmbits que posteriorment el territori haurà de desenvolupar i estudiar-ne la idoneïtat:

1. Àmbit 1: Cura a la població

Tal i com ha quedat pal·les en la primera part de l'estudi, el Ripollès és una de les comarques catalanes amb un decrement poblacional més agut. És la comarca rural catalana que entre 1981 i 2010, presenta un decrement poblacional superior al 10%.

Els alts índexs d'envelliment i també de dispersió i de poca dotació de serveis, fan pensar que l'àmbit de la cura a la població, especialment a les persones grans, pot suposar un filó d'ocupació important a la comarca, que, a més, faria front a l'atur femení. Cal tenir molt en compte que aquest és un sector intensiu en mà d'obra però substancialment no qualificada, per tant caldria concretar quins llocs de treball especialitzats i qualificats d'aquest sector caldria que s'adeqüessin a les necessitats dels joves qualificats.

En tot cas, en aquest nou jaciment d'ocupació clàssic (es cobreix una necessitat social a través de la generació d'ocupació), actualment cal rebaixar expectatives massa optimistes, doncs és un sector que té un gran requeriment de suport públic en el seu finançament, i en èpoques de contenció de la despesa es fa més difícil endegar grans iniciatives. A banda, caldria millorar l'oferta formativa i la professionalització, i, sobretot, establir mesures que ataquin l'economia submergida, molt present en aquest sector.

El potencial positiu d'aquest sector rau en que ofereix flexibilitat en quant a la magnitud de la iniciativa, en les fórmules de cooperació públic-privada o en la prestació dels serveis (tipologia, col·lectiu, especialitat...), podent-s'hi emmarcar també una gran diversitat de professionals qualificats.

2. Àmbit 7: Turisme

Ja des de l'entrada al segle XXI, aquest ha estat un sector que la comarca ha definit i desenvolupat, a causa del seu potencial paisatgístic i cultural privilegiat. Ha calgut, però, desenvolupar un model turístic diferenciat, procés que cal apuntalar per a fer que aquest sector pugui continuar essent motor econòmic i potencial generador d'ocupació.

A la comarca es va veure la necessitat de definir un model turístic que s'identifiqués amb el territori. El desenvolupament d'aquest model passa per diferents comissions de treball creades a nivell tècnic i institucional. Estructuralment, aquest fet cohesiona i dóna valor afegit a la mateixa estratègia. A més, s'ha sabut traslladar els productes turístics en continguts a les plataformes de difusió.

Els productes turístics fins ara oferts són diversos, principalment basats en la riquesa paisatgística, natural i el patrimoni cultural de la comarca.

En aquest context força consolidat i diversificat, proposem explorar sota el prisma de la generació d'ocupació, el reforçament del turisme gastronòmic i també del turisme d'activitat (en aquest cas, la ramadera).

3. Àmbit 12: Elaboració i comercialització de productes agroalimentaris

L'estratègia de promoció turística del Ripollès ha integrat també l'oferta i la promoció de productes agroalimentaris locals, sobretot de carn de vedella. Val a dir que això no hagués estat possible sense que la massa crítica del sector s'hagués organitzat i hagués apostat per la qualitat, amb la creació les marques de qualitat (etiquetatge facultatiu de Vedella de Ramaders del Ripollès i Vedella Blanca de Muntanya de Ramaders del Ripollès). El cas del Ripollès suposa, doncs, un exemple en aquest aspecte – l'establiment de sinèrgies entre agents del territori i el projecte compartit. És important en aquest desplegament el paper de gestió realitzat pel Consorci Ripollès Desenvolupament. D'altra banda, l'Associació per la gestió del programa Leader Ripollès Ges Bisaura, que és el Grup d'Acció Local de la zona, té com a eix estratègic, entre d'altres, la dinamització dels sector agroalimentari. Amb la seva participació al projecte de cooperació Pastor 2 ha promogut la comercialització dels productes locals i ha impulsat el *Pla de formació per emprenedors del sector oví*, juntament amb el Consorci de la vall del Ges, Orís i Bisaura i el CRD.

En el cas concret de l'elaboració i la comercialització de productes alimentaris, la comarca ha entès el potencial que té aquest filó, sempre que s'exploti la triada d'actors de la cadena de forma conjunta : els productors, els elaboradors i l'hostaleria i restauració.

Cal, però, assegurar la viabilitat de les explotacions agroramaderes, valoritzar el paper del ramader per a fer-lo més atractiu, si cal, en aquest nou context i reafirmar la idea que aquestes empreses (que actualment suposen un 2% de les empreses del Ripollès), són el primer graó a partir del qual es construeix el desplegament de les accions de promoció de la identitat de la comarca (producte de qualitat i paisatge).

4. Àmbit 10: Gestió i noves energies

Les energies renovables són, en efecte, un sector emergent en el que el món rural ha posat moltes expectatives, en aquest cas, a causa de la seva capacitat de crear llocs de treball.

Malgrat tot, hi pot haver molta diferència d'impactes segons el tipus d'energia renovable de que parlem, en la creació de llocs de treball a escala local. A més, s'han evidenciat també les dificultats per a tirar endavant iniciatives basades amb aquesta activitat. Ens centrarem, en aquest cas, en la potencialitat de la biomassa forestal.

En el cas concret del Ripollès, l'explotació de biomassa forestal és un filó ja explorat, treballat i fins i tot dissenyat i, en part, implementat en el sector públic. El 2010 es va presentar el Pla Estratègic d'Aprofitament de Biomassa Forestal per a ús Energètic a la Comarca del Ripollès, que recau en la constatació que aquesta és una comarca amb potencial de desenvolupament en la implantació de l'ús de la biomassa forestal per a usos energètics en l'àmbit públic. Hi ha boscos d'utilitat pública amb una superfície forestal aprofitable per biomassa de 8.947 hectàrees i amb una potència anual aprofitable de 14.720 tones verdes, que permetria cobrir la demanda potencial màxima dels ajuntaments, estimada en 1.379,5 tones verdes d'estella l'any. Fent un estudi de costos econòmics, la implantació de la biomassa com a font energètica dels equipaments públics suposaria un estalvi econòmic molt gran (230.000 euros anuals), ja que el preu energètic final de l'estella produïda en l'àmbit públic del Ripollès està molt per sota de la resta de combustibles fòssils i biocombustibles. No obstant, el principal inconvenient és l'elevat cost d'instal·lació de les calderes i l'obra civil que comporta.

Segons el mateix pla, es pretén ampliar el nombre de calderes municipals a 6 aquest 2011, fins arribar al nombre de 25. Cal remarcar que el pla pretén ser un instrument demostratiu per implicar al sector privat en el projecte.

Aquesta seria una molt bona oportunitat per a ampliar el projecte i incloure'l com a sector emergent amb potencial atractiu per als i les joves qualificats, doncs s'hi poden generar llocs en activitats forestals, de disseny, d'instal·lació, de manteniment, de subministrament o de logística, per exemple.

D'altra banda, el grup d'acció local del Ripollès gestiona el recentment posat en funcionament punt d'infoenergia del Ripollès, que és l'agència comarcal dirigida a la sensibilització energètica i que dóna suport a ens públics i privats en qüestions energètiques i en la implantació d'energies renovables, especialment de biomassa.

4.4.1. Anàlisi de la implantació de centres i serveis d'innovació i transferència tecnològica

La comarca del Ripollès destaca per la seva aposta per l'emprenedoria i el servei a empreses especialitzat. Compta amb la presència del Consorci Ripollès Desenvolupament, que gestiona diferents projectes entre els que es troba un viver d'empreses.

A més, el Consell Comarcal gestiona un laboratori d'aigües per donar servei als municipis i particulars que ho sol·licitin pel tractament d'aigües residuals i el seu anàlisi. També compta amb el Servei d'Atenció Tecnològica a l'administració.

La Comarca també compta amb una xarxa de punt d'informació del Centre d'informació i Desenvolupament de la Generalitat de Catalunya (CIDEM).

EL Ripollès compta també, amb una xarxa de 9 telecentres amb punt TIC.

4.5. Recursos per a la joventut

La comarca es divideix en tres àrees geogràfiques: la Vall del Freser amb Ribes de Freser com a sub-capital, la Vall del Ter amb Camprodon com a sub-capital i el Ripollès central i la seva capital Ripoll. Per raons de formació o oci les i els joves de la vall del Ter tenen tendència a mirar cap a Olot i Girona mentre que de la vall del Freser ho fan cap a Ripoll, Vic o Barcelona.

Malgrat les estadístiques (Taula 5), el volum de joves que viuen a la comarca és baix i bàsicament són menors de 17 anys, ja que la resta migren i només retornen el cap de setmana i durant les vacances. També s'hi troben joves de segona residència que en certa mesura s'impliquen en la vida del poble. Manca una participació activa del jovent i l'associacionisme és baix.

Taula 5. Habitants i joves al Ripollès (2010).

	Habitants	Habitants joves (15-34 anys)	% Joves
Homes	13.320	3.088	12%
Dones	13.260	2.769	10%
TOTAL	26.580	5.857	22%

Font: Institut d'Estadística de Catalunya.

4.5.1. Joves i polítiques de joventut

Existeix una clara voluntat a nivell de polítiques comarcals a mancomunar i a compartir els recursos i serveis pels joves ja que a nivell local no es pot donar resposta a les necessitats detectades en quant a treball, formació, salut o habitatge.

Com a polítiques laborals per a la joventut s'ha engegat el **programa Ocupa't a la comarca** (Taula 6). En el marc del programa es tenen previstes actuacions com xerrades d'orientació laboral als instituts i assessorament laboral específic per joves, de moment només s'han dut a terme les actuacions de formació i una borsa de treball relacionada amb el món del lleure.

Taula 6. Objectius, programes i funcionament en matèria de joventut del consell comarcal del Ripollès (2009-2012).

Objectius	Programa	Funcionament
Donar suport i assessorament tècnic necessari pel desenvolupament i execució de les polítiques de Joventut municipals i supramunicipals	PROJECTE TÈCNIC COMPARTIT DE JOVENTUT	Un/a tècnic/a compartit/da per cada vall
Oferir recursos i serveis adreçats a la població juvenil que els Ajuntaments de la comarca no poden oferir	PROMOCIÓ DE LA SALUT OCUPA'T A LA COMARCA	Xerrades a instituts, programació cultural a l'estiu per ocupar temps enfront de l'oci nocturn. Assessorament laboral, formació per a l'ocupació, borsa de treball jove, assessorament en formació.
Potenciar les noves eines de coordinació per impulsar accions mancomunades	PARTICIPA AL RIPOLLÈS	Taula de regidories de joventut Taula tècnica de joventut Taula de joves de la comarca

Font: Pla Comarcal de joventut del Ripollès (2009-2012).

4.5.2. Desplegament de les polítiques de joventut al territori i recursos tècnics

Només un municipi de la comarca resta sense pla de joventut, tot i que els anys anteriors sí que n'ha tingut (Taula 7). A nivell de recursos tècnics, al Ripollès també s'ha implantat el model de **tècnics dinamitzadors compartits per municipi** (Taula 8). Per planificar l'acció mancomunada s'ha utilitzat la divisió geogràfica de la comarca (vall del Ter, vall del Freser i el Ripollès central). El programa de tècnics compartits preveia un/a tècnic/a per cada vall però a causa de la crisi econòmica, en l'actualitat només estan en funcionament els de la vall del

Freser i el Ripollès central. Els municipis de Ripoll i Sant Joan de les Abadesses també compten amb el seu propi tècnic/a de joventut municipal. Al consell comarcal hi ha un/a tècnic/a coordinador/a. Arrel de la posada en marxa del **programa Participa al Ripollès**, l'equip tècnic manté reunions mensuals per coordinar les polítiques així com també existeix una taula de regidories de joventut amb reunions periòdiques. La comarca té una mitjana de 1.171 joves per tècnic/a de joventut.

Taula 7. Desplegament de les polítiques de joventut al Ripollès (2011)

	Nº	Municipi*
Pla Local de Joventut	16	1,2,3,4,5,7,8,9,10,11, 12,13,15,16,17,18
Pla Dinamització Juvenil	1	14
Pla Local Mancomunat	0	
Sense planejament	1	6

*1=Campdevàdol; 2=Campelles; 3=Camprodon; 4=Gombrèn; 5=Llanars; 6=Lloses; 7=Molló; 8=Ogassa; 9=Pardines; 10=Planoles; 11=Queralbs; 12=Ribes de Freser; 13=Ripoll; 14=Sant Joan de les Abadesses; 15=Sant Pau de Segúries; 16=Setcases; 17=Toses; 18=Vallfogona de Ripollès

Font: elaboració pròpia.

Taula 8. Equip tècnic de joventut del Ripollès.

Tècnic/a comarcal o Oficina Jove	1
Tècnic/a joventut municipal	2
Tècnic/a compartit/da	2
TOTAL equip tècnic	5

Font: elaboració pròpia.

4.5.3. Serveis i recursos

Tot i que les principals poblacions de la comarca estan ben comunicades per transport públic (autobusos i una línia de tren a la vall del Ter) s'ha optat per descentralitzar molts dels serveis oferts des del consell comarcal ja que en les poblacions més petites els i les joves continuen tenint problemes de mobilitat. L'aposta pels tècnics de joventut compartits n'és un exemple així com els **punts d'informació mòbils** (setmanals i quinzenals) durant els descansos als instituts de secundària de les poblacions de Sant Joan, Ribes de Freser i Ripoll.

A Ripoll està en marxa el projecte d'**Oficina Jove**, per tal de crear un espai més proper per a l'assessorament, ja que l'actual punt d'informació no és un espai utilitzat ni conegut pels joves. Es pretén que aquest espai doni resposta als serveis de treball, habitatge, educació i salut. Per a l'assessorament juvenil el municipi de Sant Joan compta amb un punt d'informació juvenil i els/les tècnics/ques compartits/des realitzen punts d'informació mòbils als instituts. Des del consell comarcal també s'ha engegat un programa per promoure la bona salut dels joves que es desplega als instituts. Els instituts són punts estratègics que s'utilitzen per arribar al jovent ja que, d'altra banda, si no pertanyen a associacions juvenils és difícil captar-los.

Existeix una **borsa d'habitatge comarcal**, la qual integra la borsa d'habitatge jove, situada a l'oficina comarcal d'habitatge a Ripoll, tot i així, la borsa mou encara poques ofertes. A l'oficina també es dona suport per a la tramitació d'ajuts.

Els serveis més demandats dins dels serveis destinats als joves són l'oci i lleure, així com les activitats de formació relacionades amb el món del lleure. Segons la valoració de l'equip tècnic, els recursos tècnics són suficients per atendre la demanda, tot i que ara falta un/a tècnic/a de joventut.

Els serveis per a la joventut del consell comarcal s'han dissenyat a partir del diagnòstic elaborat per la redacció del pla comarcal de joventut i de les demandes de joves i de les regidories de joventut.

La Taula 57 mostra un resum i descripció dels principals recursos i serveis recollits en aquesta diagnosi de la comarca del Ripollès.

4.5.3.1. Serveis i recursos laborals i d'inserció laboral

En l'actualitat, els serveis d'inserció laboral i borsa de treball a la comarca no són específics per joves, amb excepció de la **borsa de monitors de lleure** gestionada pel servei comarcal de joventut. Des del Consorci Ripollès Desenvolupament (CRD) s'ofereix el **servei d'inserció laboral** basat en l'acompanyament continuat i la formació a mida, tot i que està especialment dissenyat per persones a l'atur amb dificultats d'inserció laboral i la mitjana d'edat dels participants supera els 45 anys. El servei només pot atendre un nombre d'usuaris límit cada any, prioritzant aquells amb més dificultats d'inserció, i sempre hi ha llista d'espera. El servei integra la inserció laboral i l'acompanyament amb la borsa de treball i prospecció de les ofertes i necessitats formatives de les empreses de la comarca. L'acompanyament inclou l'organització de cursos de formació segons les necessitats o de pràctiques en empresa. Gestiona un nombre limitat d'usuaris cada any i té un alt percentatge d'inserció (Taula 9). Es

preveu que quan l'Oficina Jove estigui en marxa, des del CRD s'oferirà assessorament especialment dissenyat per als joves. A nivell comarcal també existeix la **borsa de treball de la UIER** (Unió Intersectorial d'Empreses del Ripollès), que fa 22 anys que es troba en funcionament i gestiona un volum considerable d'ofertes i demandes (Taula 9). A diferència del servei que ofereix el CRD aquesta borsa funciona com un panell per visualitzar les ofertes de feina, si bé des de la UIER també s'ofereix el servei d'assessorament puntual per a la inserció i organitza formació relacionada amb la recerca de feina. Les ofertes de treball són d'empreses que contacten directament amb ells –anteriorment també havien fet prospecció- o bé recullen ofertes d'ETTs i d'altres portals que tinguin lloc a al comarca per afegir a la borsa. També es poden visualitzar en panells en diferents poblacions i des del PIJ de Sant Joan i les delegacions de Campdevànol i Ribes de Freser es poden inscriure candidats per a la borsa de treball. Finalment, també esmentar que a nivell supramunicipal l'any 2009 es va posar en funcionament la **borsa de treball de la vall de Camprodon**, gestionada per la Mancomunitat de la vall de Camprodon. Es tracta d'un servei presencial d'inscripció d'ofertes i demandes que cobreix principalment aquelles del sector terciari.

Cal esmentar l'esforç en coordinació del sector laboral a la comarca a partir de la **mesa Incorpora't** que pretén coordinar les accions de formació segons les necessitats laborals de la comarca. Inclou als diferents agents que treballen per a la inserció laboral a la comarca com el CRD, la UIER, el Consell Comarcal del Ripollès, l'Oficina de Treball i altres agents també relacionats amb col·lectius desfavorits com la Fundació MAB per discapacitats o el Centre de drogodependència de Ripoll.

Taula 9. Dades dels serveis d'inserció laboral del Ripollès (2010).

	Total d'usuaris registrats	Percentatge de joves registrats	Total empreses/o fertes	Percentatge de persones inserides amb èxit	Percentatge de joves inserits amb èxit	Perfil acadèmic dels joves usuaris
Assessorament/borsa laboral CRD	122	sd	130	48,00%	sd	sd
Borsa de Treball UIER	882	sd	525	38,10%	sd	sd

Nota: sd= sense dades

Font: elaboració pròpia a partir de CRD i UIER.

4.5.4. Equipaments

La manca d'espais de trobada exclusius per joves és una necessitat demandada contínuament pels joves. La mitjana comptabilitza 651 joves per espai jove disponible (Taula 10). D'altra banda, és força comú que grups de joves no associats lloguin espais privats.

Taula 10. Equipaments d'interès pels joves al Ripollès.

Tipus equipament	Nº	Municipi*
Espai Jove	8	7,8,9,10,13,14,15
Altres locals socials sense ser específics per joves	16	1,2,4,5,7,8,9,10, 11,14,16,17,18
Buc d'assaig	1	13
Punt Informació Juvenil	1	14
Oficina Comarcal de Joventut	1	13
Punt de suport UOC	2	12, 13
Punt de suport UNED	1	13

* Ídem Taula 7.

Font: elaboració pròpia.

4.5.5. Formació

A nivell formatiu, a la comarca existeixen alguns centres públics i privats que ofereixen formació reglada de cicles formatius mitjans i superiors d'administració, electrònica, mecanotrònica, esports de muntanya i neu, i hostaleria. És destacable la formació dedicada a aquest últim sector ja que existeix una **Aula d'hostaleria** a les dependències del Consorci Ripollès Desenvolupament, on s'ofereixen cicles formatius de grau mitjà de cuina i també es duen a terme programes per a la inserció laboral per a joves sense el graduat escolar en aquest sector.

Des de l'àrea de joventut comarcal s'organitza formació no reglada per titulacions de monitor de lleure i de manipulador d'aliments (per als menjadors escolars), vinculat a la borsa de monitors de lleure comarcal. Aquest servei es va posar en marxa per cobrir les necessitats de formació en el sector.

Arrel del programa d'inserció laboral del CRD i de la UIER també es dissenya formació a mida dels inscrits al servei. Es tracta d'eines per a la recerca de feina però també formació específica

segons les necessitats detectades. Per exemple, arrel de la prospecció en empreses, des del CRD van detectar manca de peixateres a la comarca i han dut a terme diferents cursos per cobrir la demanda.

L'IES Abat Oliva, la UIER, l'Aula d'hostaleria, i l'Escola de treball Eduard Soler ofereixen formació ocupacional i formació continua al voltant dels següents cinc principals sectors de la comarca: administració, electrònica, mecànica, indústries alimentàries, i hostaleria i restauració.

Taula 11. Formació a la comarca dels agents públics consultats (2010)

Tipus	Agent	Àmbit/temàtica	Està destinada a joves?	Presencial/online	N cursos	N pers. Formades	% joves
Formació no reglada	Consell Comarcal (joventut)	Formació en el Lleure	Sí	Presencial	5	99	100%
	UIER	TIC, ocupabilitat i orientació laboral	No	Presencial	13	91	sd
	CFFE	Forestal	No	Presencial	14	84	sd
	CRD, CGOB, GAL Ripollès	Sector primari	No	Presencial	3	21	24%
Formació ocupacional	CRD	Hostaleria	Sí i No	Presencial	sd	300	20%
	UIER	varis	No	Presencial			
Formació contínua	CRD, UIER	Hostaleria, mecànica, indústries agroalimentàries, electrònica i administració	No	Presencial			
Formació professional	CRD	Hostaleria	No	Presencial	2	40	sd

Nota: sd= sense dades.

Font: elaboració pròpia.

També és destacable el **Centre per la Formació Forestal Especialitzada (CFFE)**, creat pel Consorci de la vall del Ges, Orís i Bisaura (CGOB). Tot i estar situat a Osona, molt a prop de la frontera amb la comarca, es troba dins l'àmbit d'influència de la població del Ripollès. A l'escola es fa formació forestal per tal de professionalitzar el sector i també s'hi obté el

certificat NPTC (National Proficiency Test Council). També es fa formació a les empreses, i recentment han engegat un projecte pilot per inserir joves sense formació. D'altra banda, des del Grup d'Acció Local del Ripollès, el CGOB i el CRD s'ha impulsat l'any 2010 un **Pla de formació per emprenedors del sector oví** i estan en marxa mòduls de formació orientats a explotacions en actiu. La franja d'edat dels alumnes dels cursos és molt àmplia, però un quart dels alumnes són joves (Taula 11).

4.5.6. Associacionisme

Si bé existeixen associacions juvenils al territori, l'associacionisme entre els joves no és molt estès a la comarca i molts joves formen els seus propis grups no associats. S'han comptabilitzat 23 entitats juvenils. D'altra banda, hi ha entitats no juvenils que aglutinen a gairebé tots els habitants del municipi, incloent també els joves. El moviment juvenil, en general, està vinculat al món artístic i musical, en detriment del lleure. Al Ripollès està representada l'Associació Independent de Joves Empresaris del Ripollès que dona suport als joves emprenedors de la comarca, puntualment organitza tallers i deriva la majoria de les demandes dels joves empresaris als serveis que ofereix la UIER. El grau d'implicació de les entitats al territori és majoritàriament alt (48%) i mitjà (35%) i la mitjana és de 255 joves per entitat juvenil (Taula 12).

Taula 12. Associacions juvenils al Ripollès.

Nom	Tipus	Temàtica	Grau d'implicació amb el territori*
Agrupament escolta i guia els Vàndals	Secció juvenil	Escoltisme	Alt
Associació Centre d'Educació ambiental ALT TER-PIRINEUS	Entitat de serveis a la joventut	Medi ambient i ecologisme	Alt
Associació Cultural del jovent de Molló	Associació juvenil	Cultural	Alt
Associació Cultural del jovent de Vilallonga de ter	Associació juvenil	Cultural	Alt
Associació Cultural i Recreativa l'Ou Cloc	Entitat de serveis a la joventut	Lúdica**	Baix
Associació d'arts del circ del Ripollès	Entitat de serveis a la joventut	Artístic	Alt
Associació de diables de Ripoll	Entitat de serveis a la joventut	Cultura popular	Alt
Associació Independent de Joves Empresaris del Ripollès	Associació juvenil	Professional	Mitjà

Associació juvenil dansaires de l'om	Associació juvenil	Artístic	Baix
Associació juvenil d'Skate del Ripollès	Associació juvenil	Lúdica**	Mitjà
Associació juvenil pel foment de la música col·lectiu Rekiem	Associació juvenil	Musical	Mitjà
Associació Juvenil Vallfojove	Associació juvenil	Cultural	Alt
Creu Roja joventut- Ripoll	Entitat de serveis a la joventut	Serveis socials i assistencials	Baix
Esplai ACPAM	Associació juvenil	Serveis a joves amb discapacitat	Mitjà
Esplai el Gall Xafarder	Associació juvenil	Esplai	Alt
Grup d'Esplai Somnis	Associació juvenil	Esplai	Baix
Grup de grallers i cercaviles de Ripoll	Entitat	Cultura popular	Alt
Grup de teatre Milany	Entitat	Artístic	Alt
JAS Jovent Actiu Santjoaní	Associació juvenil	Cultural	Alt
Joventuts del servei altruista d'auxili i col·laboració	Entitat de serveis a la joventut	Servei a joves amb discapacitat	Mitjà
Kol·lectiu Kampdevàdol	Associació juvenil	Artístic	Mitjà
Obrim els ulls	Entitat	Cultural	Mitjà
Secció infantil i juvenil del la Unió Excursionista de Sant Joan de les Abadesses	Secció juvenil	Excursionista	Mitjà

*ALT (participació mensual periòdica), MITJÀ (participació anual periòdica), BAIX (participació puntual)

** Malgrat estar tipificades com entitats culturals, segons la descripció dels agents consultats s'ha catalogat com entitats lúdiques, ja que l'etiqueta s'adequa millor a l'activitat que desenvolupen.

Font: elaboració pròpia a partir del cens d'entitats juvenils (Direcció General de Joventut) i consulta amb els agents de joventut comarcals.

4.5.7. Participació i xarxa de coordinació de la joventut

A nivell de coordinació entre les entitats juvenils i el personal tècnic de joventut, existeix la **Taula de joves de la comarca** que es reuneixen de forma no periòdica (diverses vegades l'any), i especialment per organitzar activitats concretes. Aquesta coordinació lligada amb la taula tècnica i la taula de regidories permet una bona coordinació de les polítiques de joventut de la

comarca i la interlocució dels joves amb les administracions. Malgrat tot, els joves que participen són només els associats i aquests no són la majoria.

També és rellevant esmentar el projecte **Encomarca't**. Es tracta d'una trobada anual on, a part de diferents activitats lúdiques, té lloc la trobada entre les regidories de joventut, el personal tècnic de joventut i els joves. L'any 2010 va ser el primer any que es va realitzar.

A nivell local, cal fer esment del municipi de Vallfogona de Ripollès on des de l'any 2005 en la redacció del primer pla local de joventut els joves es van implicar en el procés i es va crear una forma de treballar compartida entre l'administració i el joventut local molt participativa. Es mantenen reunions mensuals o trimestrals entre els i les joves i la regidoria de joventut on es proposen les activitats, es prioritzen segons els pressupost i es determina els responsables de cada activitat que són els mateixos joves. Les activitats que organitzen són bàsicament lúdiques i culturals tot i que els i les joves també s'han vist interessats en participar en altres temàtiques. Posteriorment es va crear l'associació de joves Vallfojove. No han necessitat el suport de cap tècnic de joventut.

Taula 13. Resum dels recursos i serveis per la joventut al Ripollès.

Temàtiques	Agent	Àmbit	És destinat a joves?	Presencial/online	Nº recursos humans disponibles	Són suficients RRHH per atendre la demanda?	Mitjans que financen el servei	Horaris d'atenció al públic	Més informació (web, altres)
<i>Assessorament a empreses</i>	CRD	Comarcal	No	presencial	1	Sí	Pla INICIA i CRD	9-14h Dmt-Dv	
	UIER	comarcal	No	presencial	1-2	No	Dpt. Empresa i Ocupació, Acci10, UIER, CEDETI	8-20h Dll-Dv	
<i>Assessorament i informació en general</i>	Consell Comarcal Joventut	Comarcal	Sí	presencial	3	Sí	DG Joventut, Ajuntaments i consell comarcal	8-15h Flexible	Oficina comarcal de joventut i punts d'informació mòbils IES
	Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses	Municipal	Sí	presencial	1	Sí	DG Joventut i Ajuntament	9-14h Dmt-Dv	PIJ
<i>Assessorament per l'empernedoria</i>	CRD	Comarcal	No	presencial	1	Sí	Pla INICIA i CRD	9-14h Dmt-Dv	
	UIER	comarcal	No	presencial	1	Sí	Pla INICIA	8-20h Dll-Dv	
<i>Assessorament per ocupació/inserció laboral</i>	CRD	Comarcal	No	presencial	4-5	No (en prospecció empreses)	SOC i Dpt. Empresa i Ocupació	9-14h Dmt-Dv	

	UIER	comarcal	No	presencial	1	Sí	UIER	8-20h DII-Dv	
<i>Assessorament per salut</i>	Consell Comarcal Joventut	Comarcal	Sí	presencial	3	Sí	DG Joventut, Ajuntaments i Consell comarcal		Enquestes instituts sobre tipus d'oci juvenil
<i>Borsa de treball</i>	CRD	Comarcal	No	presencial	4-5	No (en prospecció empreses)	SOC (programa 7 Comarques)	9-14h Dmt-Dv	Programes d'inserció laboral
	UIER	supracomarcal (Ripollés, Osona, Garrotxa)	No	presencial/ online	1-2	No	UIER	8-20h DII-Dv	
<i>Borsa d'habitatge</i>	Consell comarcal	Comarcal	No	presencial/ online	2	Sí	DG Joventut, Ajuntament i Consell comarcal	9-13 h i 17-19h	
<i>Ofereix activitats culturals</i>	Aj. St. Joan de les Abadesses	Municipal	No	presencial	1	Sí	Ajuntament	9-14h Dmt-Dv	
	Aj. Vallfogona	Municipal	No	presencial	1	No	Ajuntament		
<i>Ofereix activitats de formació/educació</i>	Consell Comarcal Joventut	Comarcal	Sí	presencial	3	Sí	DG Joventut		
	CRD	Comarcal	No	presencial		No	SOC i Dpt. Empresa i Ocupació		

	Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses	Municipal	No	presencial	1	Sí	Ajuntament	9-14h Dmt-Dv	
	UIER	comarcal	No	presencial		No	Ministerio de Fomento, Dpt. Empresa i Ocupació, UIER, Fundació Tripartita	8-20h DII-Dv	
<i>Ofereix activitats d'oci i lleure</i>	Consell Comarcal Joventut	Comarcal	Sí	presencial	3	Sí	Ajuntaments i Consell comarcal		Bus de la festa, casals d'estiu
	Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses	Municipal	No	presencial	1	Sí	Ajuntament	9-14h Dmt-Dv	
	Ajuntament de Vallfogona	Municipal	No	presencial	1	No	Ajuntament i DG Joventut		

Font: elaboració pròpia.